

UDK 811.163.42'243:81'355:371.26

Izvorni znanstveni rad

Prihvaćen za tisak: 20. lipnja 2006.

Procjena izgovora neizvornih govornika hrvatskoga jezika

Ines Šafarić, Ana Čalušić, Vesna Mildner

Ovaj je rad prikaz rezultata istraživanja o stavovima i procjeni izgovora neizvornih govornika hrvatskoga. U eksperimentu je sudjelovalo 137 studenata prve godine kroatistike, te prve i četvrte godine fonetike. Od njih se tražilo da za svakoga od desetero neizvornih govornika procjene: materinski jezik, koliko dugo uče hrvatski, prihvatljivost njihova izgovora u različitim djelatnostima i u različitim situacijama na ljestvici od 1 do 7. U eksperimentu se koristilo snimkama desetero izvornih govornika pet različitih materinskih jezika: njemačkoga, engleskoga, vijetnamskoga, mađarskoga i španjolskoga, koji su u različitim stupnjevima usvojili hrvatski jezik. Ispitanici su najbolje prepoznavali podrijetlo govornika kojima je materinski jezik engleski. Pokazalo se da su ispitanici najtolerantniji pri uporabi izgovora u neformalnim situacijama, a najkritičniji prema uporabi u sredstvima javnoga priopćavanja.

1. Uvod

Ljudi su osjetljivi na izgovor, na različite oblike jednoga jezika, odnosno dijalekte koji se čuju u govoru jednoga jezika, što se pokazalo i u istraživanjima Jakovčević (1988) i Mildner (1998). Osjetljivi su i na izgovor hrvatskoga kao naknadno usvojenoga, drugoga ili stranoga jezika. Ovim se istraživanjem željelo pokazati koliko je važno ovladavanje izgovorom kod učenja jezika, kakva je prihvatljivost neizvornoga izgovora hrvatskoga u različitim uporbama i kakvi su osobni stavovi prema osobi koja tako govori.

Visok stupanj usvojenosti izgovora najbolji je pokazatelj visokoga stupnja usvojenosti nekoga jezika (Celce-Murcia, Brinton i Goodwin 1996). Koliko god netko dobro nauči gramatiku, ne može biti smatran izvornim govornikom ako ga izgovor odaje. Kada je govornik dobro usvojio neki jezik, slušatelj ne može prepoznati njegovo podrijetlo, a kada ga je jako dobro

usvojio, slušatelj ne zapaža stranost u izgovoru. Ljudi misle da je vrlo lako prepoznati odakle tko dolazi. Ovim se radom htjelo istražiti koliko je to točno.

Ocjenama o prihvatljivosti pojedinoga izgovora u različitim sredinama i uporabama pokušalo se istražiti koliko je izvornim govornicima bitna usvojenost izgovora nekoga jezika, te kakav je osobni stav prema takvom govorniku. U ovakvim istraživanjima teško je kontrolirati sve varijable, pa je tako npr. teško odvojiti stav prema osobi koji se temelji na ugodi glasa od stava prema izgovoru ili stava (odnosno predrasuda) prema određenim zemljama ili pripadnicima nekoga naroda. Ako slušatelju govornik zvuči antipatično ili smatra da je iz neke njemu manje drage zemlje, i njegov izgovor može ocijeniti manje prihvatljivim.

Cilj je ovoga istraživanja bio zabilježiti stavove izvornih govornika hrvatskoga jezika prema izgovoru hrvatskoga kao stranoga jezika ispitivanjem stupnja slaganja s dvanaest tvrdnja o prihvatljivosti ponuđenih uzoraka govora u različitim situacijama.

2. Ispitanici, građa i tijek ispitivanja

Govornicima su materinski jezici bili engleski, njemački, španjolski, mađarski i vijetnamski. Za svaki jezik odabran je jedan muškarac i jedna žena, osim za vijetnamski gdje su govornici bile dvije žene. Kriterij je bio dostupnost izvornih govornika tih jezika. Bilo je ukupno 6 ženskih i 4 muška govornika.

Svatko je od neizvornih govornika pročitao isti tekst na hrvatskome. Tekst je bio pripremljen kako bi se u govoru izbjegle gramatičke pogriješke (tj. dodatna buka) i time mogućnost da ispitanici ocjenjuju izgovor prema pogriješcima u gramatici. Isti je tekst upotrijebljen i u drugim istraživanjima npr. Mildner (1998), a sastavljen je tako da svi glasovi hrvatskoga jezika budu zastupljeni kao u normalnome govoru. Snimanje je obavljeno u studijskim uvjetima. Snimke pročitanih tekstova traju od 45 do 97 sekunda. Trajanje stanki između govornika bilo je usklađeno s potrebama ispitanika: na novi se primjer prelazilo tek kad su svi ispitanici odgovorili na sva pitanja za dotičnoga govornika. Ispitanika je bilo 137, od toga 117 studentica i 20 studenata. Snimljeni materijal prikazan je slučajnim redoslijedom trima skupinama: u prvoj je bilo 15 studenata treće godine fonetike, u drugoj 20 studenata četvrte godine kroatistike, a u trećoj 102 studenta prve godine kroatistike.

Ispitanici su prije početka ispitivanja dobili precizne upute o upitniku. Podijeljeni su im obrasci s pitanjima o njihovu mjestu rođenja i mjestima u kojima su živjeli i školovali se, o stranim jezicima i razdoblju u kojem su te jezike učili, o dijalekatskome podrijetlu njihovih roditelja te o utje-

caju pojedinih hrvatskih dijalekata na njihov govor (izraženo postotcima). Podijeljeni su im obrasci za odgovore za svakoga govornika. Za svih deset govornika obrazac s pitanjima bio je jednak. Ispitanici su trebali odgovoriti na pitanje o materinskome jeziku govornika, za što je bilo ponuđeno devet odgovora: nizozemski, arapski, njemački, talijanski, mađarski, vijetnamski, francuski, španjolski i engleski. Ispitanici su bili upozoreni da je moguće da se isti jezik ponovi nekoliko puta i da je moguće da se neki od navedenih jezika uopće ne pojavi. Nakon toga trebali su ocjenom od 1 do 7 (gdje je 1 najlošije, a 7 najbolje) ocijeniti izgovor hrvatskoga. U upitniku se tražilo da procijene dob govornika i koliko godina uči hrvatski. Odgovarali su i na pitanja o stavovima. Traženo je da navedu koliko se slažu sa svakim od ponuđenih stavova zaokruživanjem broja od 1 do 7, pri čemu je veći stupanj slaganja bio označen višim brojem (1 = uopće se ne slažem; 7 = potpuno se slažem). Ispitivani su sljedeći stavovi:

- a) Prihvatljivo je ovakvim jezikom izvoditi komedije.
- b) Prihvatljivo je ovakvim jezikom izvoditi tragedije.
- c) Ovako može govoriti spiker RTV u informativnoj emisiji.
- d) Ovako može govoriti spiker RTV u zabavnoj emisiji.
- e) Ovako može govoriti nastavnik u školi.
- f) Ovako može razgovarati liječnik s pacijentom.
- g) Ovako može govoriti prodavač u trgovini.
- h) Ovako se može govoriti s prijateljima na kavi.
- i) Ovako bih volio/voljela govoriti neki strani jezik.
- j) S ovakvim bih se govornikom mogao/mogla družiti.
- k) S ovakvim bih se govornikom mogao/mogla vjenčati.
- l) S ovakvim govornikom radije bih razgovarao/la engleski nego hrvatski.

Stavovi su preuzeti iz prijašnjih istraživanja stavova prema govornim varijetetima koje su provodile Jakovčević (1988) i Mildner (1998), samo što su prilagođeni i dopunjeni za potrebe ovoga istraživanja stavovima prema izgovoru hrvatskoga kao drugoga jezika. Statistička obrada učinjena je pomoću programa Excel.

3. Hipoteze

Pretpostavljalo se da će ispitanici prije prepoznati jezik govornika ako je to neki od jezika koji su učili, koji im je zemljopisno ili putem medija blizak.

Isto se tako pretpostavljalo da će ispitanici teže pogoditi odakle dolazi govornik (tj. koji mu je materinski jezik) ako mu izgovor ocijene višom ocjenom. Drugim riječima, bolje će prepoznati podrijetlo lošijih govornika

ako im se čuju američko ili njemačko r , francuski naglasak, mađarske ravne intonacije izjavnih rečenica i slično.

Vjerojatno će prihvatljiviji biti izgovor u neformalnim situacijama, tj. u privatnome prostoru, kao što su druženje, razgovor s prijateljima na kavi, govor prodavača u trgovini. Ispitanici će biti osjetljiviji na formalne društvene situacije, tj. javni prostor, posebno na uporabu izgovora u javnim medijima, državnim službama i slično.

Niska ocjena izgovora podrazumijeva i slabiju usvojenost hrvatskoga, a isto tako i slabiju komunikaciju na hrvatskome. Pretpostavlja se da bi u takvim slučajevima ispitanici radi olakšavanja komunikacije pribjegli razgovoru na jeziku koji oba sugovornika razumiju, u ovom slučaju na engleskome. Stoga je vrlo vjerojatna i obrnuta korelacija ocjene izgovora i stupnja slaganja sa zadnjim stavom: *S ovakvim govornikom radije bih razgovarao engleski nego hrvatski*. Što je ocjena toga stava veća, izgovor bi trebali lošije ocijeniti.

4. Rezultati i rasprava

Ovdje će se iznijeti do sada prikupljene i obrađene rezultate uz kratke komentare. Zbog ograničene dostupnosti predstavnika pojedinih jezika valja imati na umu i probleme do kojih može doći prilikom tumačenja rezultata. Uzorak slušača nije bio homogen s obzirom na jezike koje su učili, iako su svi učili engleski, a većina i njemački.

Osim spola, dobi, obrazovnoga statusa i učenja stranih jezika, ostale sociolingvističke varijable ni govornika ni slušača nisu bile kontrolirane. Trajan je i čini se nerješiv problem svih istraživanja koja se provode u skupinama nemogućnost kontrole međusobnoga utjecaja ispitanika, jer i kratak komentar ispitanika može utjecati na konačan odgovor ostalih ispitanika.

4.1. Prepoznavanje materinskoga jezika

U 1. tablici prikazan je postotak točnih odgovora za pojedine govore.

Najtočnije je prepoznat govornik kojemu je materinski jezik engleski, što se i pretpostavljalo budući da su svi ispitanici učili engleski u školi ili im je on poznat iz medija. Isto je tako dobro prepoznat i njemački, vjerojatno iz istoga razloga. Nakon njega dobro je prepoznat opet engleski, ali ženski govornik. Iznenađuje to što je sljedeći prepoznati jezik — vijetnamski, iako ga nitko od ispitanika nije učio, a vjerojatno ni čuo. Ispitanici su se možda odlučili za taj jezik jer im nije ulazio ni u jedan poznati model jezika pa su odabrali jezik koji im je nepoznat.

Govornik		
jezik	spol	točno
engleski	m	59%
njemački	m	55%
engleski	ž	42%
vijetnamski	ž	35%
španjolski	m	29%
vijetnamski	ž	28%
mađarski	m	24%
mađarski	ž	23%
njemački	ž	21%
španjolski	ž	8%

Tablica 1 – Postotak točnih odgovora za pojedine uzorke govora

4.2. Ocjena izgovora

No prepoznavanje jezičnoga podrijetla pojedinoga govornika nije uvijek povezano s lošijom ocjenom izgovora. Dapače, većina govornika kojima su slušači bolje prepoznali podrijetlo dobila je i više ocjene. Tako je npr. Nijemac jako dobro ocijenjen (čak najbolje: ocjenom 5,1), podrijetlo su mu ispitanici dobro prepoznali. Bilo je i obratnih slučajeva: ispitanici su iznimno loše ocijenili Španjolku (ocjenom 2,1), a podrijetlo joj gotovo uopće nisu prepoznali. Kod pojedinih je govornika na izgovor hrvatskoga utjecao neki drugi jezik koji su učili, a ne njihov materinski jezik, pa su ispitanici prepoznavali taj utjecaj drugoga jezika u izgovoru i odlučivali se za njega. U 2. tablici prikazan je poredak govornika od najboljega do najlošijega prema ocjeni izgovora.

Rang prosječnih ocjena izgovora		
mađarski	m	5,1
njemački	m	5,1
mađarski	ž	5,0
njemački	ž	4,5
engleski	ž	4,0
engleski	m	3,7
vijetnamski	ž	3,4
španjolski	m	2,9
španjolski	ž	2,1
vijetnamski	ž	2,0

Tablica 2 – Rang prosječnih ocjena izgovora

Različit stupanj usvojenosti hrvatskoga uvjetovao je i različite ocjene izgovora.

4.3. Stručna procjena

Usvojenost izgovora ocijenila je i stručna skupina izvježbanih slušača (četvero fonetičara s Odsjeka za fonetiku) koja je zasebno slušala svakoga govornika i rangirala ga od najboljega do najlošijega. Rezultati su prikazani u tablici 3.

	Govornik	Ocjena
1.	Mađarica	5,0
2.	Mađar	4,4
2.	Njemica	4,4
4.	Nijemac	4,2
5.	Amerikanka	3,4
6.	Španjolac	3,2
7.	Vijetnamka	3,0
8.	Amerikanac	2,8
9.	Španjolka	2,2
10.	Vijetnamka	1,8

Tablica 3

Skupina izvježbanih slušača pokazala je kako nema značajne razlike u ocjenama izgovora kod muških i ženskih govornika. Muški i ženski govornici podjednako se smjenjuju. Muškarci su dobili prosječnu ocjenu 3,4, a žene 3,3. Nema razloga da se muški govornici ocjenjuju višim ocjenama od ženskih.

4.4. Razlike po spolu

Provjereno je i jesu li slušači drugačijim ocjenama ocjenjivali muške govornike od ženskih. Uspoređivani su rezultati skupine muških ispitanika s rezultatima ispitanica.

U 4. tablici prikazane su t-testom izračunate vrijednosti i razlike između muških i ženskih govornika koje su ocjenjivali muški ispitanici.

U 5. tablici prikazane su t-testom izračunate vrijednosti i razlike između muških i ženskih govornika koje su ocjenjivale ispitanice. U 6. tablici prikazane su vrijednosti i razlike između muških i ženskih govornika koje su ocjenjivali svi ispitanici. Pokazalo se da postoji statistički značajna razlika kod ocjenjivanja muških ispitanika, osim kod stavova *a*, *d* i *k* (izvođenje komedija, zabavne emisije, vjenčanje). Muškarci su dobivali više ocjene i kod prihvaćenosti stavova, o kojima se govori u 4.5.

Muški ispitanici	Ž (govornice)	M (govornici)	p
Ocjena izgovora	3,5	4,3	0,00
a	3,8	4,2	0,30
b	2,2	3,0	0,00
c	1,6	2,0	0,04
d	2,6	2,8	0,45
e	2,2	2,8	0,03
f	3,5	4,0	0,05
g	3,9	4,6	0,02
h	4,6	5,2	0,02
i	3,4	4,3	0,00
j	5,2	5,7	0,02
k	4,7	5,0	0,32
l	3,8	3,1	0,02

Tablica 4

Ženski ispitanici	Ž (govornice)	M (govornici)	p
Ocjena izgovora	3,5	4,1	0,00
a	3,7	4,0	0,00
b	2,3	2,6	0,00
c	1,5	1,9	0,00
d	2,4	2,8	0,00
e	2,0	2,4	0,00
f	2,8	3,4	0,00
g	3,9	4,4	0,00
h	5,1	5,6	0,00
i	3,3	4,1	0,00
j	5,6	6,0	0,00
k	4,6	5,1	0,00
l	3,4	2,9	0,00

Tablica 5

Svi ispitanici	Ž (govornice)	M (govornici)	p
Ocjena izgovora	3,5	4,2	0,00
a	3,8	4,2	0,00
b	2,2	2,8	0,00
c	1,6	2,0	0,00
d	2,5	2,9	0,00
e	2,0	2,5	0,00
f	2,9	3,5	0,00
g	3,9	4,5	0,00
h	5,0	5,6	0,00
i	3,4	4,3	0,00
j	5,6	6,0	0,00
k	4,7	5,2	0,00
l	3,5	2,9	0,00

Tablica 6

4.4.1. Prepoznavanje izgovora po spolu

Pokazalo se da su ispitanici bolje prepoznavali materinski jezik muških govornika nego ženskih. Prema početnoj pretpostavci to bi značilo da su muški lošiji govornici, tj. da im se više stranosti čuje u izgovoru. Zato bi trebali dobiti i lošije ocjene, no to se nije pokazalo.

U tablici 7 prikazana je razlika u prepoznavanju muških i ženskih govornika dobivena Hi kvadrat testom.

	P	
	točni	netočni
Muški	42%	58%
Žene	26%	74%

Tablica 7

4.5. Stavovi ispitanika

Testom korelacije stavovi su se podijelili u dvije grupe: u stavove koji se odnose na javni prostor (izvođenje tragedija, spiker informativne i zabavne emisije, nastavnik u školi, liječnik s pacijentom) i na privatni prostor (razgovor s prijateljima na kavi, druženje i vjenčanje s govornikom). Zanimljivo je da se u testu korelacije pokazalo kako se stav o govoru prodavača u trgovini može svrstati u obje grupe (u privatni i društveni prostor). To se može objasniti kulturom u Hrvatskoj gdje se zanimanje prodavača može rastegnuti i na jedan i na drugi prostor, jer je on u malim trgovinama znanac, a u velikim kompleksima poslužitelj. Daljim psiholingvističkim istraživanjima trebalo bi objasniti kako stav o izvođenju komedija nije značajno korelirao sa svim stavovima društvenoga i privatnoga prostora (iako je potpuno razumljivo da je pokazao značajnu povezanost sa stavovima o izvođenju tragedija i spikera u zabavnoj emisiji).

U testovima korelacije (tablica 8) pokazalo se da zadnji stav: l) *S ovakvim govornikom radije bih razgovarao engleski nego hrvatski* negativno korelira sa svim stavovima. Što je viša ocjena za taj stav, to je lošiji izgovor hrvatskoga. Taj stav pokazuje stvarnu značajnu povezanost (Spearmanovim koeficijentom rang-korelacije od $\pm 0,4$ do $\pm 0,7$) s ocjenom izgovora i sa stavovima koji su vezani uz privatni prostor: g) *Ovako može govoriti prodavač u trgovini* (-0,44), h) *Ovako se može govoriti s prijateljima na kavi* (-0,42), i) *Ovako bih volio/voljela govoriti neki strani jezik* (-0,48), j) *S ovakvim bih se govornikom mogao/mogla družiti* (-0,51), k) *S ovakvim bih se govornikom mogao/mogla vjenčati* (-0,47). To pokazuje da su ispitanici tolerantniji pri stavovima privatnoga prostora.

	oi	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
oi	1,00												
a	0,31	1,00											
b	0,43	0,43	1,00										
c	0,47	0,22	0,56	1,00									
d	0,47	0,46	0,43	0,61	1,00								
e	0,50	0,24	0,48	0,67	0,52	1,00							
f	0,51	0,24	0,43	0,52	0,44	0,68	1,00						
g	0,55	0,27	0,42	0,47	0,44	0,58	0,79	1,00					
h	0,49	0,33	0,37	0,29	0,36	0,41	0,53	0,65	1,00				
i	0,70	0,31	0,40	0,45	0,47	0,49	0,55	0,59	0,50	1,00			
j	0,47	0,30	0,32	0,23	0,30	0,31	0,41	0,50	0,64	0,49	1,00		
k	0,45	0,27	0,35	0,27	0,32	0,30	0,38	0,46	0,52	0,50	0,72	1,00	
l	-,54	-,24	-,27	-,27	-,26	-,25	-,32	-,44	-,42	-,48	-,51	-,47	1,00

Tablica 8 – Korelacije među ispitivanim varijablama

U tablici 8 vidi se da su ocjena izgovora i stav i) *Ovako bih volio/voljela govoriti neki strani jezik* značajno povezani (od $\pm 0,40$ do $\pm 0,70$) sa svim stavovima, a međusobno pokazuju i visoku povezanost (0,70). To se moglo i očekivati budući da svatko teži što boljoj usvojenosti nekoga jezika, a ne obratno. Visoku ili vrlo visoku povezanost (rang-korelacije od $\pm 0,70$ do $\pm 1,00$) pokazuju i stavovi j) i k) (0,72) o vjenčanju i druženju s takvim govornikom, što je i razumljivo budući da su ta dva stava društveno najuže povezana.

U tablici 9 mogu se vidjeti prosječne ocjene svih varijabli za sve govornike. Puno je prihvatljiviji pojedini izgovor u privatnome nego u društvenom prostoru. Svim je ispitanicima neprihvatljivo da se takvim govorom govori u javnim medijima (gdje su najviše ocjene bile u donjoj polovici ljestvice: 2,4) ili u državnim službama (gdje je kod nastavnika najviša prosječna ocjena bila 3).

Posebno su zanimljivi stavovi privatnoga prostora, gdje bi ispitanici rado išli na kavu, družili se pa čak i vjenčali s Nijemcem i Mađarom — te su stavove ocijenili ocjenom višom od 6. No rado bi se družili i s pripadnicama ženskoga spola istih materinskih jezika. A manje bi se rado družili s Vijetnamkama, Španjolkom i Španjolcem.

Ispitanice bi najradije govorile neki strani jezik kao što ga u našim primjerima govore izvorni govornici njemačkoga i mađarskoga.

	Vijetnanka	Vijetnanka	Nijemac	Mađar	Amerikanac	Španjolac	Mađarica	Njemica	Amerikanka	Španjolka
OI	3,4	2,0	5,1	5,1	3,7	2,9	5,0	4,5	4,0	2,1
a	4,1	3,0	4,7	4,7	4,1	3,3	4,3	4,1	3,8	3,4
b	1,9	1,7	3,3	3,4	2,5	1,9	2,9	2,8	2,4	1,6
c	1,1	1,1	2,4	2,4	1,7	1,4	2,4	2,0	1,8	1,2
d	2,3	1,6	3,4	3,5	2,7	2,1	3,3	3,0	2,7	2,0
e	1,4	1,2	2,9	3,0	2,2	1,7	2,9	2,7	2,4	1,4
f	2,3	1,9	4,0	4,1	3,3	2,7	4,0	3,9	3,5	2,1
g	3,4	2,5	5,0	5,0	4,4	3,7	5,1	4,9	4,6	3,1
h	5,0	3,9	6,0	6,0	5,5	4,7	5,9	5,8	5,6	4,1
i	2,8	1,7	5,3	5,1	3,9	2,9	5,1	4,7	3,9	2,2
j	5,8	4,6	6,4	6,3	5,9	5,3	6,3	6,1	5,9	4,9
k	4,7	3,6	5,9	5,7	4,9	4,3	5,5	5,4	5,0	3,9
l	3,6	4,9	2,1	2,3	3,3	4,0	2,2	2,4	3,0	4,8

Tablica 9. Prosječne ocjene svih varijabli za sve govornike

U tablici 10 poredani su svi govornici od najboljega do najlošijega (1 je najbolje a 10 najlošije) za ocjenu izgovora i za svaku tvrdnju na temelju prosječnih ocjena svih slušača. Mjesta koja zauzimaju isti rang uokvirena su zajedno i osjenčana.

S	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
OI	M(m)	N(m)	M(ž)	N(ž)	A(ž)	A(m)	V1	Š(m)	Š(ž)	V2
a	M(m)	N(m)	M(ž)	N(ž)	A(m)	V1	A(ž)	Š(ž)	Š(m)	V2
b	M(m)	N(m)	M(ž)	N(ž)	A(m)	A(ž)	V1	Š(m)	V2	Š(ž)
c	M(m)	N(m)	M(ž)	N(ž)	A(ž)	A(m)	Š(m)	Š(ž)	V1	V2
d	M(m)	N(m)	M(ž)	N(ž)	A(m)	A(ž)	V1	Š(m)	Š(ž)	V2
e	M(m)	N(m)	M(ž)	N(ž)	A(ž)	A(m)	Š(m)	Š(ž)	V1	V2
f	M(m)	N(m)	M(ž)	N(ž)	A(ž)	A(m)	Š(m)	V1	Š(ž)	V2
g	M(ž)	M(m)	N(m)	N(ž)	A(ž)	A(m)	Š(m)	V1	Š(ž)	V2
h	M(m)	N(m)	M(ž)	N(ž)	A(ž)	A(m)	V1	Š(m)	Š(ž)	V2
i	N(m)	M(m)	M(ž)	N(ž)	A(ž)	A(m)	Š(m)	V1	Š(ž)	V2
j	N(m)	M(m)	M(ž)	N(ž)	A(m)	A(ž)	V1	Š(m)	Š(ž)	V2
k	N(m)	M(m)	M(ž)	N(ž)	A(ž)	A(m)	V1	Š(m)	Š(ž)	V2
l	V2	Š(ž)	Š(m)	V1	A(m)	A(ž)	N(ž)	M(m)	M(ž)	N(m)

M - mađarski   m - muški govornik
 N - njemački   ž - ženski govornik
 A - engleski (američki)
 Š - španjolski
 V - vijetnamski

Tablica 10. Rangovi s obzirom na broj bodova

5. Zaključak

Cilj je ovoga istraživanja bio utvrditi mogućnost prepoznavanja materinskoga jezika kod neizvornih govornika hrvatskoga te stavove izvornih govornika hrvatskoga jezika prema takvomu izgovoru. Ispitivao se stupanj slaganja s dvanaest tvrdnji o prihvatljivosti ponuđenih uzoraka govora u različitim situacijama. Analiza dobivenih rezultata upućuje na nekoliko karakteristika stavova prema izgovoru hrvatskoga kao stranoga jezika — od najtolerantnijega do najkritičnijega. Ispitanici su najtolerantniji pri uporabi izgovora u neformalnim situacijama, najkritičniji prema uporabi u sredstvima javnoga priopćavanja kao što su radio i televizija, što odgovara i odnosu ispitanika prema dijalektima u istraživanjima Mildner (1998).

Potvrđena je pretpostavka o negativnoj korelaciji zadnjega stava. Pretpostavka o boljem prepoznavanju jezika koji su zemljopisno ili medijski bliži nije se pokazala sasvim točnom jer se kod vijetnamskoga ne može odrediti razlog takvoga prepoznavanja materinskoga jezika u izgovoru, no ispitanici su najbolje prepoznavali engleski koji su i svi učili. Pretpostavka da će ispitanici dati lošiju ocjenu izgovora ako bolje prepoznaju materinski jezik govornika nije se pokazala točnom.

Da bi se rezultati mogli pouzdanije tumačiti, potrebno je nastaviti istraživanje s većim brojem govornika i ispitanika, te je potrebno ispitati i stavove prema određenoj zemlji ili narodu.

6. Literatura

- Celce-Murcia, Brinton i Goodwin (1996) *Teaching pronunciation: A reference for teachers of english to speakers of other languages*, New York: Cambridge University Press.
- Jakovčević, N. (1988) Jedno istraživanje o jezičnim varijetetima, *Govor V*, 43–51.
- Mildner, V. (1998) Stavovi prema hrvatskim govornim varijetetima, *Jezična norma i varijeteti — Zbornik hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku*, 349–365.

Pronunciation Assesment of Croatian as L2

This paper presents results of a study of assessment of pronunciation and attitudes towards speakers of Croatian as L2. The experiment was conducted on 137 freshmen students of Croatian language and literature and phonetics. They were asked to guess the mother-tongue of non-native Croatian speakers and the time they have studied Croatian, and to rate the quality of their pronunciation in various activities and situations on a scale between 1 and 7. Ten samples of speakers of German, English, Vietnamese,

Hungarian and Spanish were used in the study and the students that were being recorded were of different proficiency level in Croatian. The results show English is the best guessed mother-tongue. Students have much bigger tolerance for pronunciation in informal situations and smaller for pronunciation of speakers on TV or radio stations.

Ključne riječi: hrvatski kao drugi i strani jezik, procjena izgovora, stavovi, fonetika

Key words: Croatian as a second and foreign language, assessment of pronunciation, attitudes, phonetics